

III.

Втората половина отъ войната (215—202).

§ 37.

Обрата на войната въ полза на Римъ; — начина на водението ѝ.

Слѣдъ сражението при Канна, войната почнала вече да се обръща въ полза на Римъ. Главнитѣ причини за това, обяснени вече до нѣкъдѣ по горѣ (§ 36), били: 1-во и особено това, че партията на Ханнона въ Картагенъ, която постоянно и всѣкакъ се трудила да лиши противната на нея Барцинска партия отъ народното довѣрие, успѣла най-послѣ да постигне това тъкмо въ най-важната епоха на войната — слѣдъ сражението при Канна, — и 2-ро, отъ друга страна, напротивъ, това, че римлянитѣ, научени отъ горчивия за тѣхъ опитъ въ първитѣ три години отъ войната, благоразумно се отказали отъ първоначалния начинъ на водението ѝ прѣзъ тѣзи три години и приели мждрата система на Фабия, която и слѣдвали вече неотстъпно.

Слѣдствията отъ едната и другата причини били:

Отъ страна на Картагенъ — това, че правителството му помагало на Аннибала и Аздрубала и ги поддържало въ Италия и Испания съвсѣмъ неудовлетворително, небрѣжно, бавно и слабо, отъ което военнитѣ сили и сръдства на Аннибала и Аздрубала постоянно се намалявали и макаръ да се попълвали съ силитѣ и сръдствата на онѣзи страни, въ които се намирали Аннибалъ и Аздрубалъ, но съ голѣмъ трудъ и не въ онѣзи степенъ и условия, каквито би трѣбвало за да може войната да се продължава съ сила, на стойчивостъ и успѣхъ. Армията на Аннибала била по вече и по вече се пълнела отъ Италия,

които се били отнѣтнали отъ Римъ, и получавала разноплемененъ съставъ, който затруднявалъ поддържанието въ нея строгата дисциплина и единството на духа, толкозъ по вече, че туземцитѣ на Италия, Галлия и Испания съсѣдни съ нея, имали прѣдъ видъ собственитѣ си интереси по вече, отколкото тѣзи на Картагенъ. А приетата отъ римлянитѣ система за водението на войната не позволявала на Аннибала да удовлетворява желаніята на съюзницитѣ си въ Италия и на спомагателнитѣ имъ войски, както по напрѣдъ, съ издържанието на една слѣдъ друга побѣда надъ римлянитѣ, а напротивъ често излагала самия него на голѣми или по малки поражения. А послѣдното обстоятелство, съединено съ туй, че бремето на войната, водена отъ Аннибала въ Италия, за интереситѣ на Картагенъ, съ всичката си тежестъ лягало върху съюзницитѣ му въ тѣзи страна по вече и по вече охлаждало послѣднитѣ къмъ него.

А отъ страна на римлянитѣ, напротивъ, поражението при Канна не само не имъ подбѣйствувало врѣдно, но до висока степенъ полезно, понеже ги събудило отъ по прѣдишния сънъ, равнодушие и неблагоприятно и пробудило у тѣхъ тѣзи не-обикновена, нравствена енергия, къмъ която Римъ билъ толкова способенъ и която всѣкога показвалъ по напрѣдъ въ трудни и опасни обстоятелства. Като приели Фабиевата система за водението на войната, тѣ вече грижливо се отклонявали отъ боя съ Аннибала въ згодни